

Een ketting van hoop

KAREN HALVORSEN SCHRECK

Een ketting van hoop

Vertaald door Roeleke Meijer-Muilwijk

Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

Voor Randi Ravitts Woodworth en Mark Woodworth

ISBN 978 90 239 5380 7 (boek)

ISBN 978 90 239 5381 4 (e-book)

Vertaling: Roeleke Meijer-Muilwijk

Ontwerp omslag: Bij Barbara

Foto omslag: Robert Jones / Arcangel Images

Lay-out en dtp: Gewoon Geertje

Oorspronkelijk verschenen bij Howard Books, een onderdeel van
Simon & Schuster Inc., New York, USA, onder de titel *Broken Ground*.

Oorspronkelijke uitgave © 2016 Karen Halvorsen Schreck

Nederlandse vertaling © 2018 Uitgeverij Mozaïek, Utrecht

www.uitgeverijmozaiek.nl

Alle rechten voorbehouden.

Nu werd het boerenbedrijf een industrie, en de eigenaars volgden het voorbeeld van Rome, hoewel ze het niet doorhadden. Ze importeerden slaven, hoewel ze hen geen slaven noemden: Chinezen, Japanners, Mexicanen en Filipijnen. Die leven van rijst en bonen, zeiden de zakenmensen. Die hebben niet veel nodig. Ze zouden niet weten wat ze met goede lonen moesten doen. Kijk maar eens hoe ze leven. Kijk maar eens wat ze eten. En als ze lastig worden, dan deporteer je ze weer.

John Steinbeck, *De druiven der gramschap*

Jullie zullen niet bij je naam worden genoemd als jullie met het vliegtuig gaan. 'Gedeporteerden', zo zullen ze jullie noemen, niet anders.

Woody Guthrie, *Plane Wreck at Los Gatos*

Deel I

MAART 1934 – AUGUSTUS 1934

1

Charlie wekt me als hij overeind komt; de veren in het matras knarsen onder zijn lange lichaam. Het is zo vroeg in de ochtend dat de zon nog moet opkomen, waardoor onze kleine slaapkamer in schaduwen is gehuld. Maar ik kan zijn gestalte onderscheiden en zie dat hij slaperig op de rand van het bed zit. Ik ruik zijn warme huid. De geur van Ivory-zeep en daarnaast een zanderige zweem van Lava, de harde zeep met gemalen puimsteen. Elke avond, als hij terugkomt van het olieveld, begint Charlie met een blok Lava – hij schuurt zichzelf dan helemaal schoon – en doet het nog eens over met Ivory, omdat hij weet dat ik die geur lekkerder vind. Pas als hij alle olie, vet en aarde als een tweede huid heeft afgeworpen, trekt hij me in zijn armen. ‘Mevrouw Warren,’ zegt hij dan, want hij kan nog steeds niet geloven hoe goed we het getroffen hebben. ‘Meneer Warren,’ zeg ik vervolgens op mijn beurt, want ook ik kan het nog steeds niet geloven. Hier zijn we, nog maar drie maanden getrouwd, in het rijke bezit van onze eigen hut in het oliekamp, compleet met keuken, slaapkamer, voorkamer en een privaat erachter. Overal om ons heen is ontbering, daarbuiten in het grote onbekende, maar ook hierbinnen, dichtbij. Onze voorraadkast met zijn karige inhoud, onze versleten kleren en af-dankertjes van meubels – zelfs het matras is van Charlies tante geweest, voordat het van ons werd – getuigen van de zware tijd waarin we leven. Twee maanden voor onze bruiloft kon Charlie

aan de slag als arbeider op dit olieveld in het oosten van Texas. Hij kwam hier zonder mij wonen en ging aan het werk. De zeldzame uren dat hij niet op het olieveld was of sliep, gebruikte hij om dit huis in gereedheid te brengen: hij zette houten muren neer, maakte een dak van golfplaten, legde planken neer voor de vloer en zaagde een raam uit. En hier zijn we dan, zo gelukkig als een pasgetrouwd stel maar kan zijn. John D. Rockefeller, de rijkste van alle oliebaronnen, zou niet gelukkiger kunnen zijn. Hij is zelfs minder gelukkig dan ik, durf ik te wedden. John D. Rockefeller heeft Charlie niet in zijn leven.

Een treurduif roept ons door het open raam vanuit de schrielse valse christusdoorn die naast ons huis groeit. De schaduwen zijn nu verbleekt tot precies dezelfde kleur grijs als de treurduif. Inmiddels komt de zon langzaam op. De gordijnen hangen loodrecht naar beneden; geen briesje brengt ze in beweging. Het wordt ongetwijfeld weer een verstikkend warme dag. Een dodelijke hittegolf in maart. Wie had dat gedacht. Maar ja, wie had gedacht dat de afgelopen winter en de vroege lente zo droog zouden zijn? De droogte is zo erg dat de zandstormen op sommige dagen over het oosten van Texas heen rollen, over ons heen en verder, tot ze zelfs verafgelegen steden als New York en Washington bereiken. Vorige week nog was het Vrijheidsbeeld gehuld in een waas van prairiezand, heb ik gehoord. Ook het Witte Huis was plots een stuk minder wit. Charlie zegt dat hij en de andere mannen op het olieveld soms maar een paar centimeter voor ogen kunnen zien. De statische elektriciteit kraakt in de lucht. Blauwe vonken springen over van de metalen gereedschappen en het prikkeldraad, zodat het werk nog gevaarlijker wordt dan het al was. Als twee mannen tegen elkaar opbotsen, ontstaat er een vonk die zo krachtig is dat ze allebei tegen de grond kunnen slaan.

Charlie klaagt nooit, maar elke dag rond het middaguur, zelfs als de hemel staalblauw is en de zon verschroeiend schijnt – geen stof in zicht, zelfs niet aan de horizon – word ik ziek van ongerustheid. Soms komt er zo veel stof tegelijk in je neus en

keel dat je amper kunt ademhalen. Soms, als er niets aan gedaan wordt, krijg je stoflongontsteking en dan kun je niet meer ademhalen. En dan heb ik het nog niet over hitteberoertes gehad; die komen nog het meest voor.

Misschien ga ik vandaag naar Charlie toe met een kan koud water en een handdoek. Ik kan wel een lift krijgen, maar als ik daar ben, zal het niet meevallen. ‘Vrouw op het terrein!’ zal iemand roepen, en de vaste en losse arbeiders – mannen van een ander slag dan Charlie – zullen fluiten en commentaar leveren. Maar de aanblik van mijn man die afkoelt en zijn hoofd in zijn nek legt om te drinken, van de spieren in zijn keel die op en neer bewegen als hij slikt... Nou, daar heb ik alles voor over. Laat ze maar fluiten en commentaar leveren. Ik zal water op de handdoek gieten en Charlies armen over de hele lengte afwrijven. Van zijn schouders tot aan zijn vereelde vingertoppen zal ik de smeer wegvegen en zijn door de zon verschroeide huid verzorgen.

Mijn hart bonst heftig en ik leg mijn hand op mijn borst. ‘Charlie?’

Hij houdt zijn hoofd scheef en ik zie aan zijn hele houding dat hij aandachtig luistert. De treurduif... die probeert hij te horen. Charlie is dol op het geluid van die vogel, maar de laatste tijd tuiten zijn oren bijna voortdurend als gevolg van het lawaai op het olieveld. Hij zegt dat je niet weet wat kabaal is tot je een spuiter gehoord hebt. Tweeëntwintig jaar oud en nu al verliest hij het vermogen om zachte geluiden te onderscheiden. Het gedempte, hese koeren van de treurduif. Mijn stem die zacht zijn naam noemt. Het verlangen in mijn stem. Hij heeft het allemaal niet gehoord.

Ik pak Charlies arm en zeg zijn naam iets harder. Hij draait zich om. ‘Hé, hallo daar.’ Nu rust zijn warme hand op mijn middel. ‘Het was niet de bedoeling om je wakker te maken, Ruth.’

Inmiddels is het licht genoeg om de sproeten te zien die zijn scherpe neus en hoge jukbeenderen sieren. De koperkleurige plukken die opglanzen in zijn krullende, kastanjebruine haar.

De fijne lijntjes bij de hoeken van zijn blauwe ogen, zo blauw als de klokjesbloemen in het veld achter mijn ouderlijk huis in Alba, Oklahoma. Tussen die bloemen liet ik me vroeger neerzakken als het binnen, in huis, moeilijk werd. Nu is Charlies blik voldoende troost, samen met de rest van hem, van mijn geweldige man.

Ik hoor mezelf zuchten. Die zucht zou uitgelegd kunnen worden als weemoed. Of als begeerte, wat het in werkelijkheid is.

Charlie glimlacht. 'Blijf maar in bed. Ik zal koffiezetten.'

Hij maakt aanstalten om op te staan, maar ik houd hem vast. 'Ons bed is een eiland,' zeg ik.

Dat is een spel dat we graag spelen. Op een dag willen we samen de oceaan zien. Tot die tijd doen we alsof.

'Ruthie.' Charlie kijkt me aan. 'Je weet welke dag het is.' Zijn ene mondhoek krult op in een glimlach. 'Het is geen zondag of kerstfeest. Een gewone doordeweekse maandag in maart, dat is het. Als dit een sprookje was waarin ik één wens mocht doen, zou ik dat veranderen, geloof me.'

'Het is amper vijf uur.' Ik tuur naar de ronde klok op het tafeltje naast ons bed, met zijn drie korte pootjes. 'Het is zelfs nog geen kwart vóór!' Stralend kijk ik Charlie aan, triomfantelijk. 'We hebben nog tijd. We hoeven niet... je weet wel.' Ik kruip weer lekker onder de met de hand gemaakte huwelijksquilt die juffrouw Berger – mijn voormalige werkgeefster, de bibliothecaresse van Alba – uit haar eigen uitzetkist gehaald heeft om mij cadeau te geven. Juffrouw Berger, die besloten heeft dat zij nooit zal trouwen, wilde graag dat die quilt goed gebruikt zou worden. Nou dan. Ik til de rand van de quilt op, zodat Charlie samen met mij onder de in elkaar grijpende ringen lichtgekleurde stof kan liggen. 'We zouden nog heel even hier kunnen blijven, en... nou, je weet wel.'

Charlie weet het. Als hij bij mij terugkomt, onder de quilt, zal ons bed veranderen in een eiland en de vloer in een oceaan. Ons eiland zal Hawaï worden, of Barbados, Bermuda of Bali. Of

misschien is een eiland uit een groep leuk: een van de Galapagos-eilanden, de Cycladen of de Canarische eilanden. Plekken die we tijdens de aardrijkskundelessen in kaart gebracht hebben, eilanden met namen die zoet smaken op mijn tong. Schipbreukelingen zullen Charlie en ik zijn, en dromerig zullen we wegdrijven, in elkaar verdwalen, ver van de beschaving, vrij van stof, droogte en de eisen die het leven aan ons stelt.

Charlie leunt naar me toe en aan zijn lippen ontsnapt een laag geluid, iets wat het midden houdt tussen spinnen en grommen. Het ronde identificatieplaatje dat hij altijd draagt – het is van zijn vader geweest, die in de wereldoorlog gestorven is – glijdt onder zijn pyjamajas vandaan en bungelt aan het leren koord in de lucht tussen ons in. Het zilverkleurige plaatje schommelt heen en weer, zo gelijkmatig als het horloge van een hypnotiseur. Charlie komt dichterbij. Ik strek mijn armen uit boven mijn hoofd en geniet van het wachten. Nog even en we zullen weer één zijn.

Maar dan, als hij bijna dichtbij genoeg is om me te kussen, verandert zijn gezichtsuitdrukking en hij trekt zijn hoofd weg. ‘Niks ervan.’ Hij stopt de quilt in om me heen. ‘Vandaag boren we op een nieuw stuk land. Ik moet nog eerder beginnen dan anders.’

Nog altijd laat ik Charlie niet gaan. Mijn handen doen allerlei spelletjes terwijl ik hem vast blijf houden, tot hij me uiteindelijk de kieteldood bezorgt en ik hem wel móét loslaten. Dan vliegt hij overeind en meteen is ons eiland gewoon een bed waar hij niet meer in ligt en onze oceaan is gewoon een vloer waar hij overheen loopt naar de verre horizon die gewoon de keuken is.

En zo begint deze dag, maandag. Voor mij een dag in het oliekamp, met zijn goede en minder goede kanten, voor Charlie een dag vol van het zware werk op het olieveld. Daar zal hij bevelen geven en aannemen en werken tot hij erbij neervalt, grond openbreken en diep boren om de zwarte aardolie die mannen als John D. Rockefeller schatrijk maakt en ons helpt om de touwtjes aan elkaar te kunnen knopen naar boven te brengen.

Terwijl Charlie zich aankleedt, loop ik op blote voeten in mijn nachtjapon naar de keuken. Nu is er geen tijd meer te verspillen; het ontbijt moet klaargemaakt worden. Ik steek het fornuis aan, flans een paar broodjes in elkaar en bak onze laatste drie eieren in de koekenpan. De randjes van de eieren moeten hard en knapperig worden, zodat we kunnen doen alsof het spek is. Daar maken we altijd een hele vertoning van. Ik warm ook een blik bonen op. Aangezien Charlie weer een lange dag voor de boeg heeft, neem ik wel genoeg met wat bonen en een broodje.

Hij gaat aan tafel zitten, waarna ik onze borden neerzet. Ik ga ook zitten en we pakken elkaars handen vast. Als ik onze handen zo zie, huid tegen huid, vallen me de vele verschillen tussen Charlie en mij op. Mijn huid krijgt geen sproeten in de zon, zoals de zijne. Nee, al doe ik nog zo mijn best om me te bedekken, ik word meteen bruin, even bruin als de broodjes op onze borden. Ook mijn haar is bruin, behalve in de zomer, als er strepen zonnig blond in verschijnen. Maar niets, zelfs de zon niet, kan de kleur van mijn ogen veranderen. Die zijn zwart, zo donker als mijn stemming kon zijn voordat Charlie en ik trouwden en uit Alba vertrokken. In mijn ogen is geen spoor te vinden van het blauw van de klokjesbloem; ze zijn zo donker als een stormachtige nacht. Dat zou ik graag aan mezelf veranderen – vooral die sombere buien – maar Charlie zegt dat het prima is dat we zo verschillend van karakter zijn. ‘Bij jou is het glas altijd halfleeg, bij mij is het altijd halfvol. Samen hebben we altijd het hele glas vol,’ zegt hij dan plagend. Eén keer heb ik hem van repliek gediend: ‘Halfleeg, ammehoela. Zonder jou zou ik gewoon leeg zijn.’ Toen keek hij me niet meer vrolijk aan, maar bezorgd, dus dat heb ik daarna nooit meer gezegd.

Soms voel ik me net een kind als Charlie mijn handen vasthoudt. Niet het eenzame kind dat ik vroeger was, maar een geliefd en beschermd kind. Dat is een hartverwarmend gevoel. Soms moet ik mezelf eraan herinneren dat ik volwassen ben.

Dat is tot nu toe de enige bron van spanning tussen Charlie en mij. ‘Laat je horen,’ heeft hij een keer op boze toon gezegd. ‘Doe niet zo slaafs.’

‘Laten we bidden,’ zeg ik nu. Mijn stem klinkt duidelijk en zelfbewust, luid genoeg om gehoord te worden. Samen danken we God hardop voor het eten, voor het werk en voor elkaar. Zoals altijd voeg ik daar een stil dankgebed aan toe, omdat we samen mogen bidden. Sinds Charlie en ik getrouwd zijn, voel ik me dichter bij God dan ooit tevoren. Dit gezamenlijke gebed is volkomen anders dan alles wat ik in mijn jeugd gehoord heb, zowel thuis als in de Heilige Kerk van de Verlosten, opgericht door mijn vader en een paar anderen die vonden dat de andere kerken in de stad niet goed genoeg waren. Deze mannen huurden een klein gebouwtje, noemden zichzelf ‘ouderlingen’, zochten en vonden hun eigen predikant en stichtten hun eigen verbond. In de Heilige Kerk van de Verlosten heeft niemand iets te zeggen. De ouderlingen spreken voor alle anderen. Zij zijn ook de enigen die mogen bidden.

‘Amen,’ zeggen Charlie en ik tegelijk.

Charlie tast meteen toe. Of, beter gezegd, hij maakt aanstalten. Voordat hij een hap neemt, aarzelt hij en bekijkt mijn portie. Dan legt hij zijn broodje terug, schuift zo veel mogelijk ei op zijn vork en steekt die uit naar mijn bord. Ik gris mijn bord weg. ‘Ik heb geen honger.’

‘Jij hebt evenveel honger als ik.’

‘Ga vooral zo door, meneer, maar dan ga ik wel op de veranda ontbijten.’ Ik werp hem een veelzeggende blik toe. ‘Alleen.’

Charlie schudt lachend zijn hoofd, nog altijd met het afkoevende ei op zijn vork. Maar ik zie de berusting in zijn blik. Hij weet dat ik het meen.

Streng knip ik met mijn vingers. ‘*Tempus fugit!*’

Gehoorzaam laat Charlie het ei weer op zijn bord glijden. ‘Ik moest zo nodig trouwen met het enige meisje dat haar school-Latijn niet vergeten is.’